

KOLUMNI: SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KANSANRUNOUSARKISTON TUTKIMUSTEHTÄVISTÄ

Lauri Harvilahti

Onko kansanrunousarkiston tehtävä koota, säilöä ja varjella henkisen kulttuurin vanhempia ja uudempia aineistoja vai kehittää ja edistää perinnetiedon käyttöä ja tutkimusta? Ehdottomasti kaikkea edellä mainittua. Tuulikki Kurki painotti toimittamansa antologian *Kansanrunousarkisto. Lukijat ja tulkinnat* esipuheessa arkistojen perinteisten reuna-alueiden ja marginaalissa olleiden aineistojen tuomista tutkimuksen keskiöön. Näin on myös tapahtunut, mistä monet opinnäytteet, artikkelit ja monografiat ovat osoituksena. Arkiston tutkimus on yhä enemmän vuorovaikutuksessa yliopistojen opetuksen ja tutkimuksen kanssa. Tämän hetken uusimpiin folkloristisiin teoksiin kuuluu viime vuosikymmenten aikana toteutettujen perinnekilpailujen satoa: aineistojen pohjalta laadittuja väitöskirjoja, antologioita ja artikkelikoelmia. Suomalainen folkloristiikka toimii dynaamisesti usealla rintamalla.

SKS:n kansanrunousarkiston tutkimustoiminta on jaettavissa kahteen osaluueeseen, joiden välinen ero on käytännössä liukuva: arkistotutkimukseen ja perustutkimukseen. *Arkistotutkimuksen* tärkein tehtävä on kehittää aineiston keruun ja analysoinnin menetelmiä ja soveltaa näihin perinnetieteiden ja arkistoalan uusinta tietoa. Arkistotutkimuksen toimialaan liittyvät myös digitointi-, mikrofilmaus- ja konservointisuunnitelmat. Näidenkään toimintojen kehittäminen ei ole mahdollista ilman tutkimustiedon jatkuvaa seurantaa ja soveltamista käytännön työhön. Kansanrunousarkistossa on meneillään juuri seuraavien parin kolmen vuoden aikana digitoitintoiminnan uudistaminen sekä tietoverkkojen ja tietojärjestelmien perusteellinen remontti. Tehokkaat, asiantuntijoista koostuvat tiimiorganisaatiot ja luotettavat käytänteet antavat pohjan suunnitelmien toteuttamiselle.

Yhteistyö eri yliopistojen, instituuttien ja tutkimuslaitosten välillä vahvistuu tutkimuksen ja myös oppimateriaalin ja opetustarjonnan hyödyntämisessä. Erityisosaamisen kehittämiseen tarjoutuu vanhoihin menetelmiin verrattuna parempia välineitä, ja myös tieteidenvälisyyden tukemiselle luodaan uusia mahdollisuuksia.

Kansainvälisen tutkimusyhteistyön merkitys korostuu. Läheisimmät kontaktit suuntautuvat perinteisesti Tarton Kirjallisuusmuseon arkistoon, mutta myös muut Baltian maat, Skandinavia, Irlanti ja Venäjän lukuisat alueet ovat yhteistyön piirissä. Arkiston yhteistyösuhteet ulottuvat myös muualle Eurooppaan ja sen ulkopuolelle. Esimerkkinä mainittakoon vuoden 2005 lokakuussa dos. Ulla-Maija Peltosen koordinoima kolmeviikkoisen suomalais-afrikkalainen arkistoseminaari. Opettajina oli arkistomme tutkijoiden lisäksi edustava joukko maamme muiden arkistojen kouluttajia. Seminaariin osallistunut, Helsingin yliopiston Folkloristiikan oppiaineesta vuonna 2002 valmistunut kenialainen kollegamme Ezekiel Alembi ilmaisi tyytyväisyytensä sanoin: ”How fortunate I am that I had an opportunity to attend. We were able to receive an incredible amount of relevant information.” Arkisto osallistuu myös jatkossa kansainvälisten seminaarien ja kesäkoulujen järjestämiseen.

Opiskelijoiden ja tutkijoiden *Finnish Oral History Network* toimii läheisessä yhteistyössä arkiston kanssa ja 15.–17.11.2006 järjestetään kansainvälinen seminaari Oral History Research in North European Context Helsingissä. Yksi vuonna 2007 järjestettävän kansainvälisen tutkijakoulun Folklore Fellows’ Summer Schoolin keskeisteemoista on arkistoaineistojen käyttö tutkimuksessa.

SKS osallistuu myös vuonna 2005 käynnistyneeseen viisivuotiseen pohjoismaiseen huippuyksikköhankkeeseen *The Nordic Countries and the Medieval Expansion of Europe*. Pääsihteeri Tuomas Lehtonen on kulttuuriin keskittyvän osion toisena vetäjänä. Kansanrunousarkistosta osallistuu tutkijoita etenkin suullisen ja kirjallisen vuorovaikutusta sekä keskiaikaan palautuvaa pyhimysperinnettä selvitteleviin teemaryhmiin.

Vuoden 2006 kansainväliseen toimintaan vaikuttaa myös SKS:n 175. juhlavuosi. Kansanrunousarkisto osallistuu juhlavuoden kansainvälisiin tutkijaseminaareihin Tartossa, Corkissa, Caenissa ja Moskovassa.

Konkreettisia näyttöjä tutkimuksesta ovat luonnollisesti opinnäytteet ja tutkimusprojektit. Jälkimmäisistä mainittakoon Ulla-Maija Peltosen johtama tutkimushanke *Keksityt sankarit. Menneisyyden suulliset ja kirjalliset representaatiot*, jolle on myönnetty Suomen Akatemian rahoitus vuosiksi 2006–2008.

Vuonna 2004 valmistui kolme Kansanrunousarkiston tutkijaa filosofian tohtoriksi. Irma-Riitta Järvisen folkloristinen väitöskirja *Karjalan pyhät kertomukset. Tutkimus luvinkielisen alueen legendaperinteestä ja kansanuskon muutoksista* tarkastettiin 31.1.2004 Helsingin yliopistossa. Senni Timonen väitteli 22.5.2004 Helsingin yliopistossa teoksellaan *Minä, tila, tunne. Näkökulmia kalevalamittaiseen lyriikkaan*. Risto Blomsterin etnomusikologinen väitöskirja *Suomalaisten mustalaislaulujen tyylit: mustalaismusiikki mielikuvissa, estradeilla ja omissa joukoissa* tarkastettiin Tampereen yliopistossa 5.6.2004.

Lukuisista väitöskirjoista, joissa on käytetty arkistomme aineistoa, mainitsen tuoreimman: Lotte Tarkan tutkimuksen *Rajarahvaan laulu. Tutkimus Vuokkiniemen kalevalamittaisesta runokulttuurista 1821–1921*, joka tarkastettiin 11.11.2005 Helsingin yliopistossa.

Pitkän linjan arkisto- ja perustutkimuksen yhdistelmästä tunnetuin esimerkki on Suomen Kansan Vanhojen Runojen digitointiprojekti. Jo pari vuosikymmentä käynnissä ollut projekti on astumassa kohti tulevaisuudentutkimuksellisia uria. Koko 2 miljoonaa säettä käsittävä runosto, myös tähän mennessä julkaisematon aineisto, on digitoitu ja runohakemistojen ja hakumahdollisuuksien liittäminen korpukseseen on jäljellä – suuri, mutta ei mahdoton tehtävä. Vuoden 2006 loppuun mennessä saavat myös (suomalaisetkin kalevalamittaiset runot digitoineet) tarttolaiset folkloristit kaikki virolaiset vanhat runot digitoitua. Parin vuoden päästä itämerensuomalainen kalevalamittainen runosto on tutkijoiden käytettävissä digitaalisina korpuksina. Tämän myötä aivan uudet näköalat avautuvat vanhan runoaineiston tutkimiseksi.

Kansanrunousarkisto on osa SKS:n aktivoituvaa tutkimuslaitosprofiilia. Joensuun perinnearkisto täydentää aktiivisen keruupolitiikkansa ja aluetutkimuksen osalta kokonaisuutta.

Kolumnisti on SKS:n kansanrunousarkiston johtaja.